

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
ІНСТИТУТ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА
КАФЕДРА РЕЖИСУРИ ТА АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ІМЕНІ НАРОДНОЇ АРТИСТКИ
УКРАЇНИ ЛАРИСИ ХОРОЛЕЦЬ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
Людмила СТЕПАНЕНКО
«31» серпня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МИСТЕЦТВО РЕЖИСУРИ

для здобувачів вищої освіти

Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	026 «Сценічне мистецтво»
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	«Режисура»
Спеціалізація	
Вид дисципліни	обов'язкова
	(за наявності)
Форма навчання	<u>денна, заочна</u>
Навчальний рік	<u>2022/2023</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>6/180</u>
Мова викладання, навчання й оцінювання	<u>українська</u>
Форма підсумкового контролю	<u>екзамен, залік</u>

Викладач: Кужельний Олексій Павлович

Пролонгація за рішенням науково-методичної ради НАКККіМ

УДК 792.02(075.8)

Розробник:

МАГУШЕНКО Валерій Борисович, професор НАКККіМ, доктор філософії, професор кафедри режисури та акторської майстерності імені Народної артистки України Лариси Хоролець, Заслужений працівник культури України.

ПОГОДЖЕНО:

Директор інституту
сучасного мистецтва

ЗАТВЕРДЖЕНО:

В.о. зав. кафедри режисури та акторської
майстерності імені Народної артистки
України Лариси Хоролець

Михайло КУЛИНЯК

Віктор ГИРИЧ

Протокол № 1 від «29» серпня 2022 р. Протокол № 1 від «29» серпня 2022 р.

Погоджено з гарантом освітньої програми «Режисура»

Гарант освітньої програми Галина ПОГРЕБНЯК

Схвалено науково-методичною радою Академії
Протокол від «30» серпня 2022 р. № 5

Голова науково-методичної ради Людмила СТЕПАНЕНКО

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація (опис) навчальної дисципліни (зокрема міждисциплінарні зв'язки).

Навчальна дисципліна «Мистецтво режисури» передбачена ОПП «Режисура», спеціальності 026 «Сценічне мистецтво» другого (магістерського) рівня. Відповідно до навчального плану навчальна дисципліна є обов'язковою і вивчається здобувачами вищої освіти на першому та другому курсі, у першому та другому семестрах. Формою підсумкового контролю у першому семестрі є залік, у другому – екзамен. Програма дисципліни містить тематику лекційних, практичних, семінарських занять і самостійної роботи. Дисципліна передбачає опанування знаннями щодо процесу виникнення та розвитку мистецтва режисури і формування професійно-методичної компетентності майбутнього викладача фахових дисциплін.

Навчальна дисципліна «Мистецтво режисури» має міждисциплінарні зв'язки з такими освітніми компонентами, як «Методика викладання сценічної майстерності», «Сучасна теорія і практика режисури», «Цілісний аналіз драматургічних творів».

2. Мета дисципліни – ознайомити здобувачів з теоретичними та практичними компетентностями мистецтва режисури, розкрити суть появи професії режисера, розуміння її ролі в розвитку сценічного мистецтва взагалі та у створенні театрального і масово-розважального видовища зокрема, визначити закономірності, тенденції та базові принципи, що виявляються в процесі оволодіння професією режисера на матеріалі мистецтва режисури.

3. Завдання:

- викласти цілісну та логічно-послідовну систему знань про систему підготовки режисерів;
- проаналізувати появу мистецтва професії режисера з історії античних часів до сучасного періоду;
- розглянути тенденції розвитку світового та українського мистецтва режисури;
- ознайомлення із творчістю видатних режисерів зарубіжного та українського театру, масових свят і розважальних програм;
- засвоєння основних режисерських термінів, знань, принципів з театральної режисури, режисури масово-розважальних програм і свят;
- визначення художніх напрямів, специфіки мови мистецтва режисури у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду та практичних навичок аналізу режисерського вирішення сценічного твору (видовищного заходу);
- визначити важливу роль мистецтва режисури та її еволюційний процес в теорії та практиці та сучасній культурі сценічного мислення;
- розкрити особливості співпраці режисера з основними творчими помічниками;
- навчити володіти базовими знаннями про три важливих етапи режисерського мистецтва;
- навчити читати лекції та проводити практичні заняття з мистецтва режисури, оцінювати знання, уміння та навички.

4. Компетентності, яких набуває здобувач при вивченні дисципліни відповідно до освітньої програми:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати методологію наукових досліджень на теоретичному і практичному рівнях з урахуванням аспектів мистецтвознавчої сфери.

ЗК3. Розуміння сутності методології наукового пізнання, змісту мистецької освіти та управління освітньою діяльністю; здійснення аналізу сучасних проблем культури і мистецтва, розуміння філософської та соціальної природи мистецтва.

ЗК4. Здатність враховувати вплив сценічного мистецтва на соціальні проблеми та уміння досягти катарсисного стану оточуючого громадянського середовища при здійсненні професійної діяльності.

ЗК5. Досягнення необхідних знань у розумінні ролі мистецтва, у тому числі сценічного, в суспільстві з метою адекватної роботи за майбутніми професіями у закладах культури і мистецтва.

ЗК8. Здатність удосконалювати форми і методи педагогіки у процесі виховання фахівців мистецької сфери. Здатність до аналізу, зіставлення, порівняння педагогічних явищ, формування сучасного педагогічного мислення щодо входження системи вищої освіти України в Європейський простір вищої освіти.

ЗК10. Здатність до критики та самокритики.

ЗК12. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК2. Здатність визначення культурно-мистецьких явищ та виявлення закономірностей розвитку сценічних видовищних мистецтв.

СК3. Виділення найважливішої інформації в процесі розв'язання проблем мистецтва режисури.

СК4. Здатність до прогнозування розвитку інформаційних технологій у сценічному мистецтві; вільне володіння технологіями щодо створення мистецьких творів; удосконалення технології створення сценічного простору мистецьких заходів.

СК9. Здатність до застосування знань з теорії драми, історії театру, історії матеріальної культури, фольклору та етнографії, історії видовищ та свят, кіно- та телемистецтва, інших видовищних мистецтв для творчої та виробничої сценічної діяльності.

СК11. Здатність усвідомлювати процеси розвитку сценічного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.

СК14. Здатність на професійному рівні практично реалізовувати творчі проекти по створенню, видовищного заходу.

СК17. Здатність взаємодіяти з аудиторією в процесі донесення сценічного матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.

5. Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН3. Оволодіти культурою сценічного мислення, знаннями до узагальнення, аналізу і синтезу в професійній діяльності.

ПРН4. Виявити знання сутності процесів навчання й виховання у вищій школі, їх психолого-педагогічних основ; методів формування навичок самостійної роботи й розвитку творчих здібностей і логічного мислення особистості.

ПРН5. Набути знання процесів наукового дослідження, основ застосування елементів теоретичного та експериментального дослідження в професійній діяльності.

ПРН10. Уміти критично мислити та узагальнювати проблеми сучасного мистецтва під час професійної діяльності.

ПРН13. Розуміти значення культури як форми людського існування, цінувати різноманіття та мультикультурність світу і керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

ПРН16. Виявляти відповідальність за розвиток мистецьких знань і професійних практик, оцінку стратегічного розвитку мистецтва, творчого та навчального колективу.

ПРН18. Креативно мислити відповідно до проблематики сценічного мистецтва, генерувати ідеї, бути рішучим у провадженні нових стратегій;

ПРН19. Розробляти інноваційні технології, застосовувати їх на практиці, безперервно підвищуючи у цьому власну кваліфікацію. Сформувати особистісну здатність до творчого розвитку, самостійного та автономного навчання упродовж життя.

Програма навчальної дисципліни складається з шести модулів:

1. Зародження та розвиток режисури від античних часів до середини ХІХ ст.
2. Народження режисури як професії. Режисура українського театру корифеїв
3. Основи режисури. Театральна система К.С. Станіславського і В.І. Немировича-Данченка
4. «Золота ера» режисури та новації творчого процесу: режисура В. Мейєрхольда, Л. Курбаса, Г. Товстоногова, О. Таїрова, Є. Вахтангова, Г. Юри, А. Ефроса, Ю. Любимова, О. Єфремова та ін.
5. Режисерська творчість А. Арто, П. Брука, Є. Гротовського, Р. Стуруа, Е. Някрошюса, Ж-Л. Барро, Л. Страсберг, Г. Крейга, Е. Барби та ін.
6. Режисерське мистецтво сучасної України

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

для денної форми навчання:

№ з/п	Назва розділу і теми	кількість годин						
		денна форма						
		усього	у тому числі					
Л	С		П	лаб	Інд.	м.к	с.р.	
МОДУЛЬ 1. ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК РЕЖИСУРИ ВІД АНТИЧНИХ ЧАСІВ ДО СЕРЕДИНИ ХІХ СТ.								
1.1	Зародження та розвиток режисури	12	2		4			6
1.2	Режисура в епохи Середньовіччя та Відродження	16	2		6			8
1.3	Модульний контроль	2					2	
	Разом за модуль 1	30	4	-	10		2	14
МОДУЛЬ 2. НАРОДЖЕННЯ РЕЖИСУРИ ЯК ПРОФЕСІЇ. РЕЖИСУРА УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ КОРИФЕЇВ								
2.1	Режисерські надбання шкільного театру ХVІІ–ХVІІІ	14	2		6			6
2.2	Режисура українського театру корифеїв ХІХ ст.	14		2	4			8
2.3	Модульний контроль	2					2	
	Разом за 2 модуль	30	2	2	10		2	14
МОДУЛЬ 3. ОСНОВИ РЕЖИСУРИ. ТЕАТРАЛЬНА СИСТЕМА К.С. СТАНІСЛАВСЬКОГО ТА В.І. НЕМИРОВИЧА-ДАНЧЕНКА								
3.1	Теорія режисури як професійна діяльність	14	2		6			6
3.2	Театральна система К.С.Станіславського та В.І.Немировича-Данченка	14	2		4			8
3.3	Модульний контроль	2					2	
	Разом за 3 модуль	30	4	-	10		2	14
	Разом за семестр	90	10	2	30		6	42
МОДУЛЬ 4. «ЗОЛОТА ЕРА» РЕЖИСУРИ ТА НОВАЦІЇ ТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ: РЕЖИСУРА В. МЕЙЄРХОЛЬДА, Л. КУРБАСА, Г. ТОВСТОНОГОВА, О. ТАЇРОВА, Г. ЮРИ, С. ДАНЧЕНКА, Є. ВАХТАНГОВА, А. ЕФРОСА, Ю. ЛЮБИМОВА, О. ЄФРЕМОВА ТА ІН.								
4.1	«Золота ера» режисури ХХ ст	14	2		4			8
4.2	Режисерська плеяда новаторів творчих ідей	14		2	6			6
4.3	Модульний контроль	2					2	
	Разом за 4 модуль	30	2	2	10		2	14
МОДУЛЬ 5. РЕЖИСЕРСЬКА ТВОРЧІСТЬ А. АРТО, П. БРУКА, Є. ГРОТОВСЬКОГО, Р. СТУРУА, Е. НЯКРОШЮСА, Ж-Л. БАРО, Л. СТРАСБЕРГ, Г. КРЕЙГА, Е. БАРБИ ТА ІН.								
5.1	Зарубіжні режисери та їх вплив на світові режисерські тенденції	12	2		4			6
5.2	Сучасні роботи іноземних режисерів та їх вплив на світову культуру	16	2		6			8
5.3	Модульний контроль	2					2	

	Разом за 5 модуль	30	4	-	10			2	14
МОДУЛЬ 6. РЕЖИСЕРСЬКЕ МИСТЕЦТВО СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ									
6.1	Творчість українських театральних режисерів XXI с.	14	2		4				8
6.2	Українські сучасні режисери масово-розважальних шоу-програм, концертів та свят	14	2		6				6
6.3	Модульний контроль	2						2	
	Разом за 6 модуль	30	4	-	10			2	14
	Разом за семестр	90	10	2	30			6	42
	Разом з дисципліни	180	20	4	60			12	84

(для заочної форми навчання)

№ з/п	Назва розділу і теми	кількість годин							
		заочна форма							
		у тому числі							
		Л	С	П	ла б	інд	м.к.	с.р.	
МОДУЛЬ 1. ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК РЕЖИСУРИ ВІД АНТИЧНИХ ЧАСІВ ДО СЕРЕДИНИ XIX СТ.									
1.1	Зародження та розвиток режисури	14	1		1				12
1.2	Режисура в епохи Середньовіччя та Відродження	16	1		1				14
1.3	Модульний контроль	-						-	
	Разом за модуль 1	30	2		2				26
МОДУЛЬ 2. НАРОДЖЕННЯ РЕЖИСУРИ ЯК ПРОФЕСІЇ. РЕЖИСУРА УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ КОРИФЕЇВ									
2.1	Режисерські надбання шкільного театру XVII-XVIII	14			2				12
2.2	Режисура українського театру корифеїв XIX ст.	16			2				14
2.3	Модульний контроль	-						-	
	Разом за 2 модуль	30	-		4			-	26
МОДУЛЬ 3. ОСНОВИ РЕЖИСУРИ. ТЕАТРАЛЬНА СИСТЕМА К.С.СТАНІСЛАВСЬКОГО І В.І.НЕМИРОВИЧА-ДАНЧЕНКА									
3.1	Теорія режисури як професійна діяльність	15			1				14
3.2	Театральна система К.С.Станіславського та В.І.Немировича-Данченка	13			1				12
3.3	Модульний контроль	2						2	
	Разом за 3 модуль	30		-	2			2	26
МОДУЛЬ 4. «ЗОЛОТА ЕРА» РЕЖИСУРИ ТА НОВАЦІЇ ТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ: РЕЖИСУРА В.МЕЙЄРХОЛЬДА, Л.КУРБАСА, Г.ТОВСТОНОГОВА, О.ТАЇРОВА, Є.ВАХТАНГОВА, Г.ЮРИ, А.ЕФРОСА, Ю.ЛЮБИМОВА, О.ЄФРЕМОВА ТА ІН.									
4.1	«Золота ера» режисури XX ст	14			2				12
4.2	Режисерська плеяда новаторів творчих ідей	16			2				14
4.3	Модульний контроль							-	
	Разом за 4 модуль	30	-	-	4			-	26
МОДУЛЬ 5. РЕЖИСЕРСЬКА ТВОРЧІСТЬ А.АРТО, П. БРУКА, Є.ГРОТОВСЬКОГО, Р.СТУРУА, Е.НЯКРОШЮСА, Ж-Л.БАРРО, Л.СТРАСБЕРГ, Г.КРЕЙГА, Е.БАРБИ Й ІН.									
5.1	Зарубіжні режисери, їх вплив на світові режисерські тенденції	16	1		1				14
5.2	Сучасні роботи іноземних режисерів та їх	14	1		1				12

	вплив на світову культуру								
5.3	Модульний контроль							-	
	Разом за 5 модуль	30	2		2			-	26
МОДУЛЬ 6. РЕЖИСЕРСЬКЕ МИСТЕЦТВО СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ									
6.1	Творчість театральних українських режисерів ХХІ с.	13			1				12
6.2	Українські сучасні режисери масово-розважальних шоу-програм, концертів та свят	15			1				14
6.3	Модульний контроль	2						2	
	Разом за 6 модуль	30	-		2			2	26
	Разом з дисципліни	180	4	-	16			4	156

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК РЕЖИСУРИ ВІД АНТИЧНИХ ЧАСІВ ДО СЕРЕДИНИ ХІХ СТ.

ТЕМА 1.1. Зародження та розвиток режисури

Анотація до лекції 1.1.

Актуальність навчальної дисципліни «Мистецтво режисури», її роль і значення в професійному становленні. Мета й основні завдання навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна в процесі формування інтегральних, загальних і спеціальних (фахових) компетентностей. Програмні результати навчання.

Змістовні модулі, тематичний план лекційних занять, завдання для семінарських, практичних занять і самостійної роботи. Методика оцінювання запропонованих у дисципліні «Мистецтво режисури» видів навчальної і практичної роботи. Теми для проектної презентації.

План

1. Актуальність навчальної дисципліни «Мистецтво режисури», її роль, місце в сучасному сценічному мистецтві.
2. Мета й основні завдання навчальної дисципліни.
3. Режисерські зачатки в античні часи в країнах Європи, Азії, Африки, Америки та Океанії.
4. Режисерські постановки на початок нової ери в різних країнах світу.

Практичне заняття до теми 1.1. № 1

Заняття

Мета: ознайомити здобувачів з метою навчального курсу, завданням курсу і навчити аналізувати специфіку мистецтва режисури через призму компетентності підходу у здобутті професії. Застосовувати виявлені й самостійно осмислені знання на практиці.

Практичне завдання

1. На основі запропонованого тематичного плану сформулювати власне бачення щодо спеціальних (фахових) компетентностей, які формує дисципліна «Мистецтво режисури». Обґрунтувати сформульовані компетентності.
2. Результати практичного завдання оформити у вигляді доповіді.
3. Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.1.

Практичні завдання

1. Обґрунтувати самостійно актуальність навчальної дисципліни «Мистецтво режисури».
2. Написати есе на тему «Мистецтво режисури» (до 10 речень).

Література: 5, 6, 9, 13, 14, 15, 18, 19, 22, 24, 25, 27, 28, 29, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48.

Тема 1.2. Режисура в епохи Середньовіччя та Відродження

Анотація до лекції 1.2.

Історія виникнення мистецтва режисерської професії. Джерельна база мистецтва режисури. Режисерські постановки у світі в період Середньовіччя. Режисерські постановки за часів Київської Русі. Режисерські заходи в епоху Відродження.

План

1. Історія виникнення мистецтва режисерської професії.
2. Джерельна база мистецтва режисури.
3. Режисерські постановки у світі в період Середньовіччя.
4. Режисерські постановки в часи Київської Русі.
5. Режисерські заходи в епоху Відродження у Європі.
6. Режисерські заходи в епоху Відродження в Україні.

Практичне заняття до теми 1.2. № 2

Мета: ознайомити здобувачів з історією виникнення мистецтва режисерської професії, вивчити джерельну базу мистецтва режисури; знати режисерські постановки у світі в період Середньовіччя, за часів Київської Русі, в епоху Відродження у європейських країнах і Україні. Застосовувати виявлені й самостійно осмислені знання на практиці.

Практичне завдання:

1. На основі запропонованого тематичного плану сформулювати власне бачення щодо історії виникнення мистецтва режисерської професії, джерельної бази мистецтва режисури та знати режисерські постановки у світі в період Середньовіччя, в часи Київської Русі, в епоху Відродження в Європейських країнах та Україні.
2. Результати практичного завдання оформити у вигляді доповіді.
3. Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.2.

Практичні завдання

1. Обґрунтувати самостійно історію виникнення мистецтва режисерської професії, джерельну базу мистецтва режисури та надати докази найдавніших проявів режисерських проявів у часи Середньовіччя та Відродження.
2. Написати есе на тему «Режисура в епохи Середньовіччя та Відродження» (до 20 речень).

Література: 5,6,9,11,13,14,15,16,22.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

Модульний контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи. Форму модульного контролю визначає викладач.

Умови модульного контролю (2 год. на модуль).

Кожен здобувач пише самостійну контрольну роботу згідно тематики першого модулю (теми: 1.1, 1.2.)

Теми для модульної контрольної роботи:

1. Актуальність навчальної дисципліни «Мистецтво режисури», її роль, місце в сучасному сценічному мистецтві
2. Мета й основні завдання навчальної дисципліни
3. Режисерські зачатки в античні часи в країнах Європи, Азії, Африки, Америки та Океанії
4. Режисерські постановки на початок нової ери в різних країнах світу
5. Історія виникнення мистецтва режисерської професії
6. Джерельна база мистецтва режисури
7. Режисерські постановки у світі в період Середньовіччя
8. Режисерські постановки в часи Київської Русі
9. Режисерські заходи в епоху Відродження у Європі
10. Режисерські заходи в епоху Відродження в Україні

МОДУЛЬ 2. НАРОДЖЕННЯ РЕЖИСУРИ ЯК ПРОФЕСІЇ. РЕЖИСУРА УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ КОРИФЕЇВ

ТЕМА 2.1. Режисерські надбання шкільного театру XVII–XVIII ст.

Анотація до лекції 2.1.

Розгляд появи шкільного театру в Україні. Шкільні братства. Львівське братство. Київське братство. Заснування в 1632 р. першого у східній Європі вищого навчального закладу Києво-Могилянської академії. Розвиток популярності шкільного театру в учбових закладах України. Режисерські здобутки в епоху Просвітництва.

План

1. Розгляд появи шкільного театру в Україні.
2. Шкільні братства.
3. Львівське братство.
4. Київське братство.
5. Заснування в 1632 р. першого у східній Європі закладу вищої освіти Києво-Могилянської академії.
6. Розвиток популярності шкільного театру в навчальних закладах України.
7. Режисерські здобутки в епоху Просвітництва.

Практичне заняття до теми 2.1. № 3

Заняття

Мета: розглянути появу у XVII–XVIII ст. осередків шкільних театрів у різних місцевостях України, створення шкільних братств, заснування в 1632 р. першого у східній Європі закладу вищої освіти Києво-Могилянської академії,

режисерські роботи у шкільних театрах і їх вплив стан культурного розвитку в Україні та той період часу.

Практичне завдання:

1. На основі запропонованого тематичного плану сформулювати власне бачення щодо появи у XVII–XVIII ст. осередків шкільних театрів у різних місцевостях України, створення шкільних братств, заснування у Києві першого у східній Європі закладу вищої освіти Києво-Могилянської академії, розглянути режисерські роботи у шкільних театрах і їх вплив на стан культурного розвитку в Україні того періоду.

2. Результати практичного завдання оформити у вигляді доповіді чи презентації.

3. Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.1.

Практичні завдання

1. Підготуйте самостійно презентації чи доповіді на такі теми:

а) появи системи шкільного театру в Україні у XVII – XVIII ст.;

б) розглянути українські шкільні братства;

в) охарактеризувати Львівське братство;

г) охарактеризувати Київське братство;

д) визначити роль заснування в 1632 р. в Києві першого у східній Європі закладу вищої освіти Києво-Могилянської академії в культурному житті того часу;

е) дати оцінку популярності шкільного театру в навчальних закладах України;

є) проаналізувати режисерські здобутки в епоху Просвітництва.

2. Написати есе на тему «Режисерські досягнення шкільного театру в Україні у XVII – XVIII ст.» (до 20 речень).

Література: 5, 6, 9, 13, 14, 15.

Тема 2.2. Режисура українського театру корифеїв XIX ст.

Анотація до теми 2.2.

Поява першого українського театру в Глухові в 1751 р. Режисерські репетиції вистав того часу. Вертеп – вуличний народний ляльковий театр. Аматорський і професійний український театр. Поява сім'ї Тобилевичей – основа зародження українського театру корифеїв XIX ст. Роль М.Кропивницького у створенні в 1881 р. «Товариства українських артистів» і подальшого розвитку режисерського мистецтва в Україні. Режисерські постановки М.Садовського, І.Карпенка-Карого, М.Старицького, П.Саксаганського, М.Заньковецької.

Семінарське заняття до теми 2.2. № 1

1. Поява першого українського театру в Глухові в 1751 р.
2. Режисерські репетиції вистав того часу.
3. Вертеп – вуличний народний ляльковий театр.
4. Аматорський і професійний український театр.
5. Поява сім'ї Тобилевичей – основа зародження українського театру корифеїв ХІХ ст.
6. Роль М.Кропивницького у створенні в 1881 р. «Товариства українських артистів» і подальшого розвитку режисерського мистецтва в Україні.
7. Режисерські постановки М.Садовського, І.Карпенка-Карого, М.Старицького, П.Саксаганського, М.Заньковецької.

Практичне заняття до теми 2.2. № 4

Заняття

Мета: розглянути матеріали про появу першого в українського театру в м. Гліхів Сумської обл. у 1751 р.; ознайомитись з матеріалами про режисерські репетиції вистав того часу; проаналізувати Вертеп – вуличний народний ляльковий театр. Розглянути питання появи на українських землях аматорського та професійного театру в середині ХVІІІ ст. Визначити роль сім'ї Тобилевичей як основи зародження українського театру корифеїв ХІХ ст. Визначити роль Марка Лукича Кропивницького у створенні в 1881 р. «Товариства українських артистів» і подальшого розвитку режисерського мистецтва в Україні. Режисерські постановки М.Садовського, І.Карпенка-Карого, М.Старицького, П.Саксаганського, М.Заньковецької.

Практичне завдання:

1. На основі запропонованого тематичного плану сформулювати власне бачення існування та творчості українського театру корифеїв ХІХ ст.
2. Результати практичного завдання оформити у вигляді доповіді.
3. Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.2.

Практичні завдання

1. Обґрунтуйте самостійно роль та значення появи театру корифеїв для подальшого розвитку режисерського мистецтва в Україні.
2. Написати есе на тему «Режисерські постановки українського театру корифеїв ХІХ ст.» (до 20 речень).

Література: 5, 6, 9, 11, 13, 15, 16, 19, 22, 30.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

Модульний контроль. Форму модульного контролю визначає викладач. Умови модульного контролю (2 год. на модуль).

Кожен здобувач пише самостійну контрольну роботу згідно із тематикою другого модулю (теми: 2.1, 2.2).

Теми для модульної контрольної роботи

Варіант 1. Народження режисури як професії

Варіант 2. Режисерські надбання шкільного театру XVII-XVIII ст.

Варіант 3. Режисура українського театру корифеїв

Варіант 4. Творчий внесок сім'ї Тобілевичей у розвиток театрального та режисерського мистецтва в Україні

МОДУЛЬ 3. ОСНОВИ РЕЖИСУРИ. ТЕАТРАЛЬНА СИСТЕМА К.С.СТАНІСЛАВСЬКОГО ТА В.І.НЕМИРОВИЧА-ДАНЧЕНКА

ТЕМА 3.1. Теорія режисури як професійна діяльність

Анотація до лекції 3.1.

Розгляд стану режисерських постановок у світі на початок XX ст. Визначення тенденцій розвитку режисерського мистецтва на початку XX ст. у світі. Розгляд стану режисерських постановок на початку XX ст. в Україні. Визначні режисерські постановки у Європі на початку XX ст. Режисерські постановки на початку XX ст. в країнах Азії, Америки, Африки та Океанії.

План

1. Режисура як професія. Видатні світові режисери XV–XIX ст.
2. Розгляд стану режисерських постановок у світі на початку XX ст.
3. Визначення тенденцій розвитку режисерського мистецтва на початку XX ст. у світі.
4. Розгляд стану режисерських постановок на початку XX ст. в Україні.
5. Визначні режисерські постановки у Європі на початку XX ст.
6. Режисерські постановки на початку XX ст. в країнах Азії, Америки, Африки та Океанії.

Практичне заняття до теми 3.1. № 5

Мета: навчити студентів орієнтуватися в тенденціях розвитку режисерського мистецтва XV–XIX ст. у світі, Європі, Україні. Оцінити стан режисерських постановок у світі на початку XX ст. Визначити тенденції розвитку режисерського мистецтва на початку XX ст. у світі. Розглянути стан режисерських постановок на початку XX ст. в Україні. Охарактеризувати режисерські постановки у Європі на початку XX ст. Проаналізувати режисерські постановки на початку XX ст. в країнах Азії, Америки, Африки та Океанії.

Застосовувати виявлені й самостійно осмислені знання на практиці.

Практичне завдання:

1. На основі запропонованого тематичного плану сформулювати власне бачення щодо запропонованої теми «Теорія режисури як професійна діяльність».

2. Результати практичного завдання оформити у вигляді доповіді чи презентації.

3. Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.1.

Практичні завдання

1. Обґрунтувати актуальність кожного пункту теми 3.1 «Теорія режисури як професійна діяльність».

2. Написати есе на тему «Стан розвитку режисури у світі на початку ХХ ст.» (до 10 речень).

Література: 5, 6, 9, 11, 13, 14, 15, 16, 19, 22, 30.

ТЕМА 3.2. Театральна система К.С.Станіславського та В.І.Немировича-Данченка

Анотація до лекції 3.2.

Розгляд історії виникнення театральної системи. Творчий дует К.С.Станіславського та В.І.Немировича-Данченка. Елементи «системи Станіславського». «Тріада» режисера у визначенні Немировича-Данченка. «Основний закон сценічного мистецтва». Визначення «надзавдання» постановки та її «наскрізної дії». Введення нового поняття «темпоритм». Створення цілісної побудови підготовки театральної вистави. Психофізичний аналіз режисерської діяльності. Поняття «режисерського аналізу», «режисерського задуму» і «втілення задуму». Введення понять «композиція», «внутрішні елементи композиції», «зовнішні елементи композиції», «архітектоніка», «конфлікт», «дія», «подія», «подієвий ряд», «запропоновані обставини», «мізансцена», «атмосфера», «масова сцена». Розгляд основних принципів і побудови режисури театральної вистави.

План

1. Розгляд історії виникнення театральної системи.
2. Творчий дует К.С.Станіславського та В.І.Немировича-Данченка.
3. Елементи «системи Станіславського».
4. «Тріада» режисера у визначенні Немировича-Данченка.
5. «Основний закон сценічного мистецтва».
6. Визначення «надзавдання» постановки та її «наскрізної дії».
7. Введення нового поняття «темпоритм».
8. Створення цілісної побудови підготовки театральної вистави.
9. Психофізичний аналіз у режисерській діяльності.
10. Поняття «режисерського аналізу», «режисерського задуму» і «втілення задуму».
11. Введення понять «композиція», «внутрішні елементи композиції», «зовнішні елементи композиції», «архітектоніка», «конфлікт», «дія», «подія», «подієвий ряд», «запропоновані обставини», «мізансцена», «атмосфера», «масова сцена».
12. Розгляд основних принципів і побудови режисури театральної вистави.

Практичне заняття до теми 3.2. № 6

Мета: ознайомити здобувачів із театральною «системою Станіславського», її елементами. «Основний закон сценічного мистецтва», «тріада» режисера у визначенні Немировича-Данченка; дати визначення «надзавдання» постановки та її «наскрізної дії»; з'ясувати важливе поняття «темпоритм»; проаналізувати створення цілісної побудови підготовки театральної вистави; розглянути психофізичний аналіз в режисерській діяльності; вивчити три важливих розділи режисерської діяльності – «режисерський аналіз», «режисерський задум» і «втілення задуму»; розглянути поняття «композиція», «внутрішні елементи композиції», «зовнішні елементи композиції», «архітектоніка», «конфлікт», «дія», «подія», «подієвий ряд», «запропоновані обставини», «мізансцена», «атмосфера», «масова сцена»; визначити основні принципи побудови режисури театральної вистави.

Практичне завдання:

1. На основі запропонованого тематичного плану:
  - сформулювати власне розуміння театральної «системи Станіславського», елементи системи, «Основний закон сценічного мистецтва», «тріада» режисера у визначенні Немировича-Данченка;
  - дати визначення «надзавдання» постановки та її «наскрізної дії»;
  - з'ясувати важливе поняття «темпо-ритм»;
  - проаналізувати створення цілісної побудови підготовки театральної вистави;
  - розглянути психофізичний аналіз у режисерській діяльності;
  - вивчити три важливі розділи режисерської діяльності – «режисерський аналіз», «режисерський задум» і «втілення задуму»;
  - розглянути поняття : «композиція», «внутрішні елементи композиції», «зовнішні елементи композиції», «архітектоніка», «конфлікт», «дія», «подія», «подієвий ряд», «запропоновані обставини», «мізансцена», «атмосфера», «масова сцена»; визначити основні принципи і побудови режисури театральної вистави.
2. Результати практичного завдання оформити у вигляді доповіді чи презентації.
3. Практичне заняття виконується індивідуально кожним студентом.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.2.

Практичні завдання.

✓ Підготувати презентації за такими темами :

1. Розгляд історії виникнення «театральної системи».
2. Творчий дует К.С.Станіславського та В.І.Немировича-Данченка.
3. Елементи «системи Станіславського».
4. «Тріада» режисера у визначенні Немировича-Данченка.
5. «Основний закон сценічного мистецтва».
6. Визначення «надзавдання» постановки та її «наскрізної дії».

7. Введення нового поняття «темпоритм».
  8. Створення цілісної побудови підготовки театральної вистави.
  9. Психофізичний аналіз у режисерській діяльності.
  10. Поняття «режисерського аналізу», «режисерського задуму» і «втілення задуму».
  11. Введення понять: «композиція», «внутрішні елементи композиції», «зовнішні елементи композиції», «архітектоніка», «конфлікт», «дія», «подія», «подієвий ряд», «запропоновані обставини», «мізансцена», «атмосфера», «масова сцена».
  12. Розгляд основних принципів режисури театральної вистави.
- ✓ Написати есе на тему «Театральна система К.С.Станіславського» та В.І.Немировича-Данченка» (до 20 речень).
- Література:* 2, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 27, 30, 31, 37, 46.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 3

Форму модульного контролю визначає викладач. Умови модульного контролю (2 год. на модуль). Кожен здобувач пише самостійну контрольну роботу згідно із тематикою третього модулю (теми : 3.1, 3.2).

Теми модульної контрольної роботи:

Варіант 1. Розгляд історії виникнення «театральної системи»

Варіант 2. Які основні досягнення творчого дуету К.С.Станіславського та В.І.Немировича-Данченка

Варіант 3. Опишіть значення режисерських термінів : «композиція», «внутрішні елементи композиції», «зовнішні елементи композиції», «архітектоніка», «конфлікт», «дія», «подія», «подієвий ряд», «запропоновані обставини», «мізансцена», «атмосфера», «масова сцена»

Варіант 4. Розкрийте значення таких термінів, як поняття «режисерського аналізу», «режисерського задуму» і «втілення задуму»

Варіант 5. Опишіть створення цілісної побудови постановки театральної вистави

МОДУЛЬ 4. «ЗОЛОТА ЕРА» РЕЖИСУРИ ТА НОВАЦІЇ ТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ: РЕЖИСУРА В.МЕЙЄРХОЛЬДА, Л.КУРБАСА, Г.ТОВСТОНОГОВА, О.ТАЇРОВА, Є.ВАХТАНГОВА, Г.ЮРИ, А.ЕФРОСА, Ю.ЛЮБИМОВА, О.ЄФРЕМОВА ТА ІН.

ТЕМА 4.1. «Золота ера» режисури ХХ ст.

Анотація до лекції 4.1.

Розгляд історичних передумов «Золотої ери» у ХХ ст. Значення творчого внеску українських режисерів «театру корифеїв», «системи Станіславського», творчого дуету режисерів-одномумців К.С.Станіславського та В.І.Немировича-Данченка. Визначення тем для презентацій цього модуля.

План

1. Розгляд історичних передумов «Золотої ери» у ХХ ст.
2. Значення для початку «Золотої ери» творчого внеску українських режисерів «театру корифеїв».
3. Відкриття театральної «системи Станіславського» для початку «Золотої ери» здобутків режисерів у ХХ ст.
4. Значний внесок творчого дуету режисерів-однодумців К.С.Станіславського та В.І.Немировича-Данченка в розвиток світового мистецтва режисури.
5. Українські режисери «Золотої ери» ХХ ст. – Лесь Курбас, Олександр Таїров, Гнат Юра, Сергій Данченко та ін.

Практичне заняття до теми 4.1. № 7

Мета: навчити здобувачів визначити історичні передумови для початку «Золотої ери» режисури ХХ ст.

- визначити рівень світової режисури на початок ХХ ст.
- розглянути діяльність українських театральних режисерів на початку ХХ ст.;
- визначити успіхи представників молодого покоління режисерів початку ХХ ст.;
- максимально професійно проаналізувати театральні вистави режисерів «Золотої ери» ХХ ст.

Застосовувати виявлені й самостійно осмислені знання на практиці.

Практичне завдання:

1. На основі запропонованого тематичного плану сформулювати власне бачення щодо запропонованої теми «Золота ера» режисури ХХ ст.»
2. Результати практичного завдання оформити у вигляді доповіді чи презентації.
3. Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.1.

Практичні завдання

1. Обґрунтувати актуальність кожного пункту теми 4.1. «Золота ера» режисури ХХ ст.».
2. Написати есе на тему «Представники «Золотої ери» режисури ХХ ст.» (до 10 речень).

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 25, 28, 30, 31, 37.

ТЕМА 4.2. Режисерська плеяда новаторів творчих ідей ХХ ст.

Анотація до теми 4.2.

Розглянути питання творчості «режисерів-новаторів» ХХ ст. З'ясувати нові режисерські погляди Л.Курбаса, режисерську інтерпретацію вистав Г.Товстоногова, режисерські новації В.Мейерхольда, режисерське бачення постановок Г.Юри, проаналізувати прекрасні режисерські постановки

С.Данченка, досягнення Ю.Любімова, творчі методи Є.Вахтангова, нестандартні режисерські ходи А.Ефроса, режисерські напрацювання О.Таїрова, відомі постановки О.Єфремова та ін.

Семінарське заняття до теми 4.2. № 2

План

1. Творчість «режисерів-новаторів» ХХ ст.
2. Нові режисерські погляди Л.Курбаса у виставах театру «Березіль».
3. Режисерська інтерпретація вистав Г.Товстоногова.
4. Режисерські новації В.Мейєрхольда.
5. Режисерське бачення постановок Г.Юри, заснування в 1920 р. Національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка.
6. Визначні режисерські постановки С.Данченка.
7. Постановка «Гамлета» та інші досягнення режисера Ю.Любімова.
8. Режисерські новації в роботі Є.Вахтангова.
9. Нестандартні режисерські ходи А.Ефроса.
10. Режисерські напрацювання О.Таїрова.
11. Відомі постановки О.Єфремова на сценах МХАТ ім. М.Горького та МХАТ ім. А.Чехова.

Практичне заняття до теми 4.2. № 8

Мета: засвоїти матеріали щодо творчості режисерів-новаторів творчих ідей ХХ ст.

Практичне завдання:

1. На основі запропонованого тематичного плану підготувати матеріали стосовно творчих здобутків режисерів-новаторів ХХ ст.
2. Результати практичного завдання оформити у вигляді доповіді чи презентації.
3. Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.2.

- ✓ Підготувати презентації за такими темами :
- а) нові режисерські погляди Л.Курбаса;
  - б) режисерська інтерпретація вистав Г.Товстоногова;
  - в) режисерські новації В.Мейєрхольда;
  - г) режисерське бачення у постановках Г.Юри;
  - д) прекрасні режисерські постановки С.Данченка;
  - е) постановка «Гамлета» в театрі на Таганці й інші досягнення Ю.Любімова;
  - є) режисерські новації в роботі Є.Вахтангова;
  - ж) нестандартні режисерські ходи А.Ефроса;
  - з) режисерські напрацювання О.Таїрова;

і) відомі постановки О.Єфремова на сценах МХАТ ім. М.Горького та МХАТ ім. А.Чехова.

- ✓ Написати есе на тему «Режисерська плеяда новаторів творчих ідей ХХ ст.» (до 20 речень).

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 28, 30, 31, 37.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №4

Форму модульного контролю визначає викладач. Умови модульного контролю (2 год. на модуль). Кожен здобувач пише самостійну контрольну роботу згідно із тематикою другого модулю (теми: 4.1, 4.2).

Теми для модульної контрольної роботи:

Варіант 1. Нові режисерські погляди Л.Курбаса

Варіант 2. Режисерська інтерпретація вистав Г.Товстоногова

Варіант 3. Режисерські новації В.Мейєрхольда

Варіант 4. Режисерське бачення у постановках Г.Юри

Варіант 5. Прекрасні режисерські постановки С.Данченка

Варіант 6. Постановка «Галета» в театрі на Таганці та інші роботи Ю.Любімова

Варіант 7. Режисерські новації в роботі Є.Вахтангова

Варіант 8. Нестандартні режисерські ходи в постановках А.Ефроса

Варіант 9. Режисерські напрацювання О.Таїрова

Варіант 10. Відомі постановки О.Єфремова на сценах МХАТ ім. М.Горького та МХАТ ім. А.Чехова

МОДУЛЬ 5. РЕЖИСЕРСЬКА ТВОРЧИСТЬ А.АРТО, П.БРУКА, Є.ГРОТОВСЬКОГО, Р.СТУРУА, Е.НЯКРОШЮСА, Ж-Л.БАРРО, Л.СТРАСБЕРГ, Г.КРЕЙГА, Е.БАРБИ ТА ІН.

ТЕМА 5.1. Зарубіжні режисери та їх вплив на світові режисерські тенденції

Анотація до лекції 5.1.

Розгляд досягнень світових театральних режисерів, які зробили значний внесок до театральної справи ХХ ст. Визначити досягнення режисера А.Арто. Проаналізувати творчі здобутки П.Брука. Розглянути досягнення відомого режисера Є.Гротовського, Надати оцінку творчості режисера Р.Стуруа. Охарактеризувати творчість режисера Е.Някрошюса. Проаналізувати режисерські здобутки Ж-Л.Барро. Розглянути творчість режисера Л.Страсберга. Ознайомитись із творчістю режисера Крейга Гіллеспі. Розглянути творчість режисера Е.Барби та ін. відомих режисерів.

Визначення тем для презентацій цього модуля.

План

1. Розгляд досягнень світових театральних режисерів у театральну справу XX ст.
2. Визначити досягнення режисера А.Арто.
3. Проаналізувати творчі здобутки П.Брука.
4. Розглянути досягнення відомого режисера Є.Гротовського,
5. Надати оцінку творчості режисера Р.Стуруа.
6. Охарактеризувати творчість режисера Е.Някрошюса.
7. Проаналізувати режисерські здобутки Ж-Л.Барро.
8. Розглянути творчість режисера Лі Страсберга.
9. Ознайомитись із творчістю режисера Крейга Гіллеспі.
10. Розглянути творчість режисера Е.Барби та ін. відомих режисерів.

Практичне заняття до теми 5.1. № 9

Мета: вивчення діяльності та оцінення успішності зарубіжних театральних режисерів, вміння надати кожному режисеру чітку й професійну оцінку.

Застосовувати виявлені й самостійно осмислені знання на практиці.

Практичне завдання:

1. На основі запропонованого тематичного плану сформулювати власне бачення щодо запропонованої теми «Зарубіжні режисери та їх вплив на світові режисерські тенденції».
2. Результати практичного завдання оформити у вигляді доповіді чи презентації.
3. Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Завдання для самостійної роботи до теми 5.1.

Практичні завдання

1. Обґрунтуйте актуальність кожного пункту теми 5.1 «Зарубіжні режисери та їх вплив на світові режисерські тенденції».
2. Написати есе на тему «Зарубіжні режисери та їх вплив на світові режисерські тенденції» (до 20 речень).

Література: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 13, 15, 22, 26.

ТЕМА 5.2. Сучасні роботи іноземних режисерів та їх вплив на світову культуру

Анотація до лекції 5.2.

Тенденції та стилі в роботі іноземних режисерів XX–XXI ст. Режисерські успіхи відомого майстра сцени Діно Армаса (Уругвай). Режисерські постановки Якова Ліберта (Україна, Польща). Режисерські роботи Асі Лацис (Латвія). Постановки британського режисера Джона Меддена. Театральні постановки Костянтина Марджанішвілі (Грузія). Творчі роботи режисера Акакія Васадзе

(Грузія). Режисерські постановки Анатолія Вецнера (Харків, Україна). Творчі здобутки режисерки Лори Констанс Гарді (Англія). Сценічні постановки режисера Вестурса Кайрішс (Латвія).

План

1. Режисерські успіхи відомого майстра сцени Діно Армаса (Уругвай).
2. Режисерські постановки Якова Ліберта (Україна, Польща).
3. Режисерські роботи Асі Лацис (Латвія).
4. Постановки британського режисера Джона Меддена.
5. Театральні постановки Костянтина Марджанішвілі (Грузія).
6. Творчі роботи режисера Акакія Васадзе (Грузія).
7. Режисерські постановки Анатолія Вецнера (Харків, Україна).
8. Творчі здобутки режисерки Лори Констанс Гарді (Англія).
9. Сценічні постановки режисера Вестурса Кайрішс (Латвія).

Практичне заняття до теми 5.2. № 10

Мета: навчити здобувачів розбиратися в тенденціях і стилях світової режисури на прикладах найкращих світових та європейських театральних режисерів ХХ – ХХІ ст.

Практичне завдання:

1. На основі запропонованого тематичного плану сформулювати власне розуміння щодо тенденцій розвитку і успіхів відомих театральних режисерів ХХ–ХХІ ст.
2. Результати практичного завдання оформити у вигляді доповіді чи презентації.
3. Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Завдання для самостійної роботи до теми 5.2.

Практичні завдання

✓ Підготувати презентації на наступні теми :

1. Режисерські успіхи відомого майстра сцени Діно Армаса (Уругвай).
2. Режисерські постановки Якова Ліберта (Україна, Польща).
3. Режисерські роботи Асі Лацис (Латвія).
4. Постановки британського режисера Джона Меддена.
5. Театральні постановки Костянтина Марджанішвілі (Грузія).
6. Творчі роботи режисера Акакія Васадзе (Грузія).
7. Режисерські постановки Анатолія Вецнера (Харків, Україна).
8. Творчі здобутки режисерки Лори Констанс Гарді (Англія).
9. Сценічні постановки режисера Вестурса Кайрішс (Латвія).

Написати есе на тему «Сучасні роботи іноземних режисерів та їх вплив на світову культуру» (до 20 речень).

Література: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 13, 15, 22, 26.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 5

Форму модульного контролю визначає викладач. Умови модульного контролю (2 год. на модуль). Кожен здобувач пише самостійну контрольну роботу згідно із тематикою другого модулю (теми: 5.1, 5.2).

Теми для модульної контрольної роботи:

Варіант 1. Розгляд досягнень світових театральних режисерів, їх внесок у театральну справу ХХ ст.

Варіант 2. Визначити досягнення режисера А.Арто (Франція)

Варіант 3. Проаналізувати творчі здобутки П.Брука (Англія)

Варіант 4. Розглянути досягнення відомого режисера Є.Гротовського (Польща)

Варіант 5. Надати оцінку творчості режисера Р.Стуруа (Грузія)

Варіант 6. Охарактеризувати творчість режисера Е.Някрошюса(Литва)

Варіант 7. Проаналізувати режисерські здобутки Ж-Л.Барро(Франція)

Варіант 8. Розглянути творчість режисерки Л.Страсберг (США)

Варіант 9. Ознайомитись з творчістю режисера Крейга Гіллеспі(Австралія)

Варіант 10. Розглянути творчість режисера Е.Барби (Італія)

Варіант 11. Розглянути режисерські постановки інших відомих режисерів ХХ–ХХІ ст. та зробити аналіз їх творчості.

МОДУЛЬ 6. РЕЖИСЕРСЬКЕ МИСТЕЦТВО СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Тема 6.1. Творчість українських театральних режисерів ХХІ ст.

Анотація до лекції 6.1.

Розгляд тенденцій розвитку театральної школи в Україні на базі видатних режисерів ХІХ та ХХ ст. Режисерські досягнення Едуарда Митницького. Творча майстерня «Сузір'я» Олексія Кужельного. Творчість режисера Михайла Резніковича. Творчі досягнення Андрія Жолдака. Творчість режисера Андрія Белоуса. Майстерність Дмитра Богомазова. Режисерські роботи Віталія Малахова. Режисерські вистави Дмитра Чирипюка. Творчість режисера Давида Петросяна. Постановки режисера Петра Ільченка. Творчість режисера Віктора Гирича. Режисерські роботи Станіслава Жиркова. Творчість режисера Станіслава Мойсеєва. Роботи Владислава Троїцького. Режисерські досягнення Ростислава Держипільського. Режисерські роботи Олексія Лісовця. Творчі роботи режисера Володимира Кучинського. Творчі досягнення режисера Віталія Кіно. Режисерські роботи Антона Романова. Режисерські роботи художника «Театру на Єреванській» Альони Іванченко. Успіхи молоді театральної режисерки, випускниці кафедри режисури НАКККіМ, керівника та головного режисера театру «Верітас» Олександри Кравченко.

План

1. Розгляд тенденцій розвитку театральної школи в Україні на базі видатних режисерів XIX та XX ст.
2. Режисерські досягнення Едуарда Митницького.
3. Творча майстерня «Сузір'я» Олексія Кужельного.
4. Творчість режисера Михайла Резніковича.
5. Творчі досягнення Андрія Жолдака.
6. Творчість режисера Андрія Білоуса.
7. Майстерність Дмитра Богомазова.
8. Режисерські роботи Віталія Малахова.
9. Режисерські вистави Дмитра Чирипюка.
10. Творчість режисера Давида Петросяна.
11. Постановки режисера Петра Ільченка.
12. Творчість режисера Віктора Гирича.
13. Режисерські роботи Станіслава Жиркова.
14. Творчість режисера Станіслава Мойсеєва.
15. Роботи Владислава Троїцького.
16. Режисерські досягнення Ростислава Держипільського.
17. Режисерські роботи Олексія Лісовця.
18. Творчі роботи режисера Володимира Кучинського.
19. Творчі досягнення режисера Віталія Кіно.
20. Режисерські роботи Антона Романова.
21. Режисерські роботи хударука «Театру на Єреванській» Альони Іванченко.
22. Успіхи молодого театральної режисерки, випускниці кафедри режисури НАКККіМ, керівника та головного режисера театру «Верітас» Олександри Кравченко.

Практичне заняття до теми 6.1. № 11

Мета: оцінка творчості талановитих сучасних режисерів Незалежної України, їх досягнення, аналіз творчих постановок, їх характеристика

Практичне завдання:

1. На основі запропонованого тематичного плану охарактеризувати діяльність відомих українських театральних режисера, проаналізувати їх творчі досягнення.
2. Результати практичного завдання оформити у вигляді доповіді чи презентації.
3. Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Завдання для самостійної роботи до теми 6.1.

Практичні завдання

1. Надати загальну характеристику діяльності відомих українських театральних режисерів сучасності та підготувати доповідь про них.

2. Написати есе на тему «Творчість українських театральних режисерів ХХІ ст.» (до 20 речень).

Література: 1, 3, 4, 5, 7, 9, 13, 14, 15, 16, 25, 32, 33, 34, 42, 43.

ТЕМА 6.2. Українські сучасні режисери масово-розважальних шоу-програм, концертів і свят

Анотація до лекції 5.4.

Характеристика української школи з підготовки режисерів масово-розважальних програм, видовищ і свят. Одним з базових центрів підготовки кадрів вищої освіти з режисури театралізованих видовищ, концертів, шоу-програм і свят є Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, що випускає режисерів і авторів-ведучих з 1 вересня 1998 року. Розгляд діяльності видатного режисера-теоретика, авторки багатьох наукових робіт, статей, монографій, першої завідуючої кафедри режисури Обертинської Анелії Петрівни. Режисерські роботи видатного діяча, колишнього міністра культури України, Народного артиста України Василя Вовкуна. Творчий доробок видатного режисера сучасності, Народного артиста України Олексія Кужельного. Творчі здобутки відомого режисера, колишнього завідувача кафедри режисури НАКККіМ Народного артиста України Бориса Шарварка. Творчі роботи відомого режисера масових свят і програм, професора кафедри режисури НАКККіМ, Народного артиста України Дмитра Мухарського. Режисерські постановки Заслуженого артиста України, доцента кафедри режисури Олександра Жуковіна. Режисерська та акторська творчість Заслуженого артиста України, професора кафедри режисури Валерія Зайцева.

План

1. Українська школа з підготовки режисерів масово-розважальних програм, видовищ і свят.

2. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, що випускає режисерів і авторів-ведучих з 1 вересня 1998 року – базовий центр для підготовки кадрів вищої освіти з режисури театралізованих видовищ, концертів, шоу-програм та свят.

3. Розгляд діяльності видатного режисера-теоретика, авторки багатьох наукових робіт, статей, монографій, першої завідуючої кафедри режисури Обертинської Анелії Петрівни.

4. Режисерські роботи видатного діяча мистецтв, колишнього міністра культури України, Народного артиста України Василя Вовкуна.

5. Творчі роботи видатного режисера сучасності, Народного артиста України Олексія Кужельного.

6. Творчі здобутки відомого режисера, колишнього зав. кафедрою режисури НАКККіМ, Народного артиста України Бориса Шарварка.

7. Творчі роботи відомого режисера масових свят і програм, професора кафедри режисури НАКККіМ, Народного артиста України Дмитра Мухарського.

8. Режисерська та акторська творчість Заслуженого артиста України, професора кафедри режисури Валерія Зайцева.

9. Режисерські постановки Заслуженого артиста України, доцента кафедри режисури Олександра Жуковіна.

10. Творчі постановки прекрасної режисерки масових свят і шоу-програм, Заслуженого діяча мистецтв України Світлани Деркач.

Практичне заняття до теми 6.2.

Мета: проаналізувати складові частини творчого успіху, досягнень і постановочної роботи видатних режисерів масово-розважальних програм, концертів і свят сучасності.

Практичне завдання:

1. На основі запропонованого тематичного плану сформулювати власне бачення перспектив розвитку мистецтва режисури театралізованих вистав, свят, концертів і масово-розважальних програм в Україні.

2. Результати практичного завдання оформити у вигляді доповіді.

3. Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Завдання для самостійної роботи до теми 6.2

Практичні завдання

1. Обґрунтуйте самостійно творчі досягнення українських сучасних режисерів масово-розважальних шоу-програм, концертів і свят та перспективи розвитку мистецтва режисури театралізованих вистав, свят, концертів і масово-розважальних програм в Україні.

2. Написати есе на тему «Творчі досягнення українських сучасних режисерів масово-розважальних шоу-програм, концертів та свят» (до 20 речень).

Література: 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 6

Модульний контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи. Форму модульного контролю визначає викладач.

Умови модульного контролю (2 год. на модуль). Кожен студент пише самостійну контрольну роботу згідно із тематикою другого модулю (теми: 6.1, 6.2).

Теми для модульної контрольної роботи:

- Варіант 1.* Розглянути прекрасну українську школу з підготовки режисерів масово-розважальних програм, видовищ та свят
- Варіант 2.* Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, яка випускає режисерів і авторів-ведучих з 1 вересня 1998 року – базовий центр для підготовки кадрів вищої освіти з режисури театралізованих видовищ, концертів, шоу-програм і свят
- Варіант 3.* Розглянути діяльність видатного режисера-теоретика, авторки багатьох наукових робіт, статей, монографій, першої завідувачки кафедри режисури Обертинської Анелії Петрівни
- Варіант 4.* Охарактеризувати режисерські роботи видатного діяча мистецтв, колишнього-міністра культури України, Народного артиста України Василя Вовкуна
- Варіант 5.* Проаналізувати творчі роботи видатного режисера сучасності, Народного артиста України Олексія Кужельного
- Варіант 6.* Розглянути творчі здобутки відомого режисера, колишнього зав. кафедрою режисури НАКККіМ, Народного артиста України Бориса Шарварка
- Варіант 7.* Окреслити творчі роботи відомого режисера масових свят і програм, професора кафедри режисури НАКККіМ, Народного артиста України Дмитра Мухарського
- Варіант 8.* Розглянути режисерську та акторську творчість Заслуженого артиста України, професора кафедри режисури Валерія Зайцева
- Варіант 9.* Проаналізувати режисерські постановки Заслуженого артиста України, доцента кафедри режисури Олександра Жуковіна
- Варіант 10.* Надати оцінку творчим постановкам прекрасної режисерки масових свят та шоу-програм, Заслуженого діяча мистецтв України Світлани Деркач
- Варіант 11.* Надати оціночну характеристику кафедри режисури та акторської майстерності ім. Народної артистки України Лариси Хоролець, що готує здобувачів – режисерів театралізованих видовищ, вистав, шоу-програм, свят та ведучих-акторів для різноманітних закладів української культури (театри, кіно, телебачення, радіо, управління культури, івент-агентства, державні, громадські організації та ін.) з 7 квітня 1998 – понад 25 років.

1. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

(за формами контролю)

1 семестр

№ з/п	Назви виду роботи, способи набуття знань	Бали за 1 заняття	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)
			1 модуль	2 модуль	3 модуль
1	Відвідування лекцій, участь в аудиторній роботі	2	2 x 2 = 4	1 x 2 = 2	2 x 2 = 4
2	Участь у семінарських заняттях	3	-	1 x 3 = 3	-
3	Практичні заняття	3	5 x 3 = 15	5 x 3 = 15	5 x 3 = 15
4	Модульна контрольна робота	5	1 x 5 = 5	1 x 5 = 5	1 x 5 = 5
5	Самостійна робота	2	2 x 2 = 4	1 x 2 = 2	2 x 2 = 4
6	Усього за модуль		28	27	28
	Залік	17 балів			
	Разом з дисципліни	28+27+28+17 = 100 балів			

2 семестр

№ з/п	Назви виду роботи, способи набуття знань	Бали за 1 заняття	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)
			4-й модуль	5-й модуль	6-й модуль
1	Відвідування лекцій, участь в аудиторній роботі	2	1 x 2 = 2	2 x 2 = 4	2 x 2 = 4
2	Участь у семінарських заняттях	3	1 x 3 = 3	-	-
3	Практичні заняття	3	5 x 3 = 15	5 x 3 = 15	5 x 3 = 15
4	Модульна контрольна робота	5	1 x 5 = 5	1 x 5 = 5	1 x 5 = 5
5	Самостійна робота	2	1 x 2 = 2	2 x 2 = 4	2 x 2 = 4
6	Усього за модуль		27	28	28
7	Екзамен	17 балів			
8	Разом з дисципліни	27+28+28+17 = 100 балів			

5. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Коли відбувалось зародження режисури як професії?
2. Який розвиток мало мистецтво давньої режисури в античні часи?
3. Які реформації переживала режисура в епоху Середньовіччя ?
4. Що сталося з процесом режисерського мистецтва в епоху Відродження?
5. Як розвивалася режисерська професія за часів Просвітництва?
6. Режисерські постановки за часів Київської Русі
7. Що означає теорія режисури як професійної діяльності?
8. Режисерські надбання шкільного театру XVII–XVIII ст. в Україні.
9. Що означає режисура українського театру корифеїв XIX століття?
10. Що таке театральна система К.С.Станіславського і В.І.Немировича-Данченка?
11. Що означає «золота ера» режисури XX ст.?
12. Здобутки українських режисерів XX ст. : Леся Курбаса, Гната Юри, Сергія Данченка й ін.
13. Режисерська плеяда новаторів творчих ідей XX ст.
14. зарубіжні режисери та їх вплив на світові режисерські тенденції та течії.
15. Режисерські роботи та творчість А.Арто, П.Брука, Е.Барби, Є.Гротовського, Р.Стуруа, Е. Някрошюса, Ж-Л. Барро, Л.Страсберг, Г.Крейга.
16. Що таке композиція театральної вистави чи масово-розважальної програми?
17. Що таке творчий монтаж для режисера?
18. Які ви знаєте основні елементи композиції?
19. Які ви знаєте додаткові елементи композиції?
20. Назвіть три основні умови існування сценічного мистецтва.
21. Як режисером при проведенні видовищ та свят створюється повна завершеність художнього образу?
22. Які ви знаєте основні функції творчого режисерського монтажу?
23. Які ви знаєте основні види творчого монтажу?
24. Яку роль виконують глядачі у виставах і масових святах?
25. Для чого потрібні прийоми та засоби активізації глядачів під час проведення програм?
26. Що означає пряме звернення артистів до аудиторії в масово-розважальній програмі?
27. Що таке удавана активізація в режисурі?
28. Що таке фізична активізація в режисурі?
29. Що таке вербальна активізація?
30. Які функції виконує гра в режисурі масово-розважальних програм і свят?
31. Що таке повна дійова активізація?
32. Що таке архітектоніка в режисурі?
33. Назвіть три важливих соціально-психологічних значення активізації глядачів?

34. Завдання режисера вистав, масових програм і свят.
35. Що означає створення цілісного естетичного дійства?
36. Що таке режисерська театралізація ?
37. Як здійснити зримо розкриття драматургічного конфлікту і створити художній образ у виставі чи святі?
38. Чим відрізняється тематична театралізована масово-розважальна програма від безідейного видовища?
39. Що означає сценарно-режисерська театралізація?
40. Що таке театралізація компільованого (комбінованого) виду?
41. Що таке театралізація оригінального (створеного) виду?
42. Що таке театралізація змішаного виду?
43. Яку мету досягає режисер завдяки театралізації у виставах і масово-розважальних програмах?
44. Скільки існує етапів підготовки у виставах і масово-розважальних програмах?
45. Охарактеризуйте перший етап підготовки – етап планування проведення заходу.
46. Що означає другий етап підготовки програми – етап складання, обговорення і затвердження заходу?
47. Що таке третій етап підготовки програми – етап здійснення репетиційної діяльності?
48. Четвертий етап – безпосереднє проведення вистави чи масово-розважальної програми.
49. Що означає п'ятий етап – етап підведення підсумків програми?
50. Поясніть, що означає процес створення художнього образу при підготовці вистави чи масово-розважальної програми?
51. Обґрунтуйте тлумачення: основне завдання для режисера – це створення нового масштабного сценічного твору.
52. Що таке режисерський аналіз?
53. Що таке режисерський задум?
54. Що таке втілення режисерського задуму?
55. Що таке «тема» в режисурі?
56. Що таке «проблема» в режисурі?
57. Що таке «ідея» в режисурі і які види ідей ви знаєте?
58. Яку роль в організації підготовки вистави чи програми відіграють емоційно-образні засоби?
59. Що таке «конфлікт» у режисурі, види конфліктів?
60. Які основні шляхи вирішення конфлікту ви знаєте?
61. Поясніть ідейно-тематичне значення сучасних вистав, концертів і програм під час повномасштабної війни проти України?
62. Які вистави сучасних українських театральних режисерів ви бачили?
63. Який вплив для розвитку культури України має перемога українського гурту «Калуш оркестра» на пісенному фестивалі «Євробачення-2022»?
64. Як відбувається підготовка сценарію програми?
65. Що таке «надзавдання» в режисурі?

66. Що таке «наскрізна дія» в режисурі?
67. Яке місце і значення займає режисура народних свят, масово-розважальних і шоу-програм у сучасному житті?
68. Що означає поняття «дія» в режисурі?
69. Що означає поняття «подія» в режисурі і розкажіть про «подієвий ряд»?
70. У чому є режисерська особливість поєднання сучасної культурно-масової роботи з народним традиційним фольклором?
71. Поясніть, чому в режисерській постановці сюжет – це основа заходу?
72. Поясніть процес впливу вистави чи масово свята на уклад життя суспільства.
73. Чому популяризація українських вистав, народних свят, шоу і масово-розважальних програм є головним завданням для сучасних режисерів?
74. Що означає поняття «темпоритм» у режисурі, який він може бути?
75. Що таке «атмосфера» у виставі чи програмі, як вона створюється?
76. Що таке поняття «мізансцена» у виставі чи програмі і як вона будується?
77. Які види режисерських репетицій ви знаєте?
78. Що таке сценарний план вистави чи програми?
79. Що таке літературний сценарій вистави чи програми?
80. Що таке сценарно-режисерська експлікація і що в неї входить?
81. Що таке режисерський постановочний план?
82. Що таке монтажний лист?
83. Назвіть найвідоміших світових театральних режисерів сучасності.
84. Назвіть найвідоміших українських сучасних театральних режисерів.
85. Які ви знаєте сучасні роботи іноземних театральних режисерів, охарактеризуйте їх вплив на світову культуру.
86. Що ви знаєте про мистецтво сучасних світових режисерів масово-розважальних і шоу-програм, наведіть приклади.
87. Що ви знаєте про творчість сучасних українських режисерів масово-розважальних та шоу-програм, наведіть приклади.
88. На якому рівні режисерське мистецтво сучасної України? Наведіть приклади.
89. Що таке мистецтво режисури?
90. Назвіть відомих українських режисерів сучасності, які очолювали кафедру режисури та акторської майстерності ім. Народної артистки України Лариси Хоролець з моменту її створення?

ТЕСТИ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Як звучить основний закон сценічного мистецтва на всі часи та віки :

- А) глядач є співучасником вистави та будь-якого творчого дійства
- Б) актор є основою будь-якої вистави чи масово-розважальної програми
- В) його величність глядач повинен все бачити, чути та сприймати все, що йому показують

2. Що таке «надзавдання» в режисурі:

- А) головна мета, ціль, бажання режисера постановки
- Б) шлях до досягнення поставленої мети
- В) зовнішня побудова вистави
- Г) розв'язка у виставі чи святі

3. Що таке конфлікт у режисурі :

- А) боротьба, протиріччя між невідомістю та бажанням розкрити її
- Б) бажання персонажу з кимось посваритися
- В) невідомість, яка викликає негативні емоції
- Г) нервовість, невизначеність, агресивність, що породжує конфліктність

4. Що таке «наскрізна дія» в режисурі:

- А) одна з дій персонажу
- Б) «червона лінія, що поєднує всі елементи дії та веде до вирішення надзавдання»
- В) дія, що постійно супроводжує головного героя вистави чи свята
- Г) дія, що постійно переплітається з іншими діями

5. Назвіть три основні розділи роботи режисера:

- А) пролог, експозиція, зав'язка
- Б) розвиток дії, предкульмінація, кульмінація
- В) режисерський аналіз, режисерський задум, втілення задуму
- Г) розв'язка, фінал, епілог

6. Що таке «мізансцена» в режисурі :

- А) велика сцена, де задіяні усі учасники вистави чи свята
- Б) невелика сцена, де задіяні тільки головні герої вистави чи свята
- В) місце, де перебувають більшість акторів під час вистави
- Г) найбільш виразний прийом зовнішнього розташування акторів і предметів на сцені, при якому виконується основний закон сценічного мистецтва

7. Що таке композиція вистави чи свята :

- А) внутрішня побудова вистави чи свята, в якій послідовно розташовані основні та додаткові елементи композиції
- Б) зовнішня побудова
- В) початок та фінал вистави чи свята
- Г) кульмінація та фінал вистави чи свята

8. Скільки в Україні затверджено державних свят на 2023 рік, які є вихідними днями:

- А) 9
- Б) 10
- В) 11
- Г) 12

9. Хто в Україні приймає рішення про створення та утвердження нових свят:

- А) місцеві районні державні адміністрації
- Б) комітет по культурі та духовності Верховної Ради України
- В) українські громадські організації
- Г) об'єднання політичних партій України

10. Що таке регіональне свято:

- А) свято, яке відзначається тільки в конкретному регіоні
- Б) свято, яке запроваджено керівництвом місцевої області
- В) свято, в якому беруть участь представники однієї професії
- Г) свято, на якому зібралося все населення регіону

11. Скільки основних елементів композиції ви знаєте:

- А) 10
- Б) 8
- В) 9
- Г) 7

12. Скільки існує додаткових елементів композиції:

- А) 1
- Б) 2
- В) 3
- Г) 4

13. Що таке ідея вистави чи свята:

- А) те, що хоче побачити глядач
- Б) основна філософська думка, висновок твору
- В) те, що хоче актор вистави
- Г) те, чому режисер навчає своїх акторів

14. Що означає оцінка престижу проведення вистави чи масового свята:

- А) його значимість, бюджет на свято, професійна організація і проведення та резонанс у суспільстві
- Б) диференціація аудиторії на свято
- В) виступ на святі зірок естради
- Г) присутність на святі багатьох глядачів

15. Що таке «знати диференціацію аудиторії» для проведення вистави чи свята:

- А) на конкретне свято прийдуть люди чи однієї професії, чи віку, чи інтересів і саме для них зробити цікаву програму
- Б) порахувати, скільки приблизно прийде на свято глядачів
- В) підготувати призи та сувеніри для переможців вікторин
- Г) зробити тематичну програму

16. Скільки ви знаєте вирішення шляхів конфлікту:

- А) 5
- Б) 10
- В) 4
- Г) 7

17. Що таке «архітектоніка» в режисурі:

- А) репетиційний процес разом з виставою
- Б) це зовнішня побудова вистави чи свята
- В) це аналіз громадської думки і засобів масової інформації після вистави
- Г) розташування глядачів в театральній залі

18. Що таке акустична реакція глядачів під час проведення вистав чи свят:

- А) подяка глядачів після проведення заходу
- Б) вигуки, оплески, тупотіння ногами, галас, свист глядачів на святі
- В) участь глядачів у проведенні програми
- Г) коли глядачі отримують нагороди на святі

19. Що таке емоційна реакція глядачів під час проведення вистав:

- А) задоволення глядачів програмою свята
- Б) постійний вихід глядачів на сцену під час проведення програми
- В) рухи, жестикуляція, вираз обличчя, гримаси, міміка глядачів
- Г) незадоволення глядачів програмою свята

20. Запис вистав та свят на відеоапаратуру дає можливість:

- А) глядачам відчувати солідність заходу
- Б) мати відеотеку вистав і свят, досвід, детально розібрати захід, не повторювати помилок і для професійних бесід з наступними замовниками свят
- В) пропонувати глядачам диски на продаж після проведення програми
- Г) заробити і технічним працівникам режисерсько-постановочної групи

21. В чому полягає педагогічне програмування впливу на учасників вистав чи масових заходів:

- А) щоб програма заходу залишила педагогічний, пізнавальний, естетичний і духовний вплив на глядачів
- Б) щоб глядачі прийшли ще раз
- В) щоб глядачі розповіли своїм знайомим про гарну програму
- Г) щоб глядачі бажали продовження програми

22. Без яких основних елементів композиції неможливо здійснити успішну постановку вистави чи свята ?

- А) зав'язка сюжету
- Б) зав'язка, кульмінація, розв'язка, фінал
- В) розв'язка, фінал
- Г) експозиція, зав'язка, фінал

23. Хто з відомих театральних режисерів ввів поняття «тріада» режисера:

- А) К.С. Станіславський
- Б) Вс. Мейєрхольд
- В) В.І.Немирович-Данченко
- Г) Лесь Курбас

24. Головне завдання для замовників вистав чи свят:

- А) знайти якісного режисера, артистів, вкластися в бюджет програми і щоб глядачі були задоволені
- Б) організувати і провести виставу чи свято за мінімум коштів
- В) знайти режисера програми і повністю йому довіряти
- Г) знайти артистів для програми і познайомити їх з режисером

25. Головне завдання для режисерсько-постановочної групи:

- А) написати якісний сценарій, виграти тендер на свято, підготувати усі необхідні репетиції і на вищому рівні організувати та провести виставу чи свято
- Б) провести усі необхідні репетиції
- В) виграти тендер на проведення свята
- Г) написати якісний сценарій програми

26. Головне завдання для артистів-учасників вистави чи святкової програми:

- А) обов'язково отримати свій гонорар за виступ на виставі чи святі
- Б) пройти усі види репетицій, виконати завдання режисера і на вищому рівні виступити на виставі чи святі
- В) будь-якою ціною прийняти участь у програмі
- Г) доказати режисеру програми, що не він головний на святі

27. Головне завдання для глядачів вистави чи святкової програми:

- А) виграти усі призи на святі
- Б) покричати, посвистіти та по-можливості, вчинити бійку на святі
- В) отримати максимальне задоволення від вистави чи святкової програми
- Г) вийти на сцену та показати себе

28. Що таке атмосфера вистави чи масового заходу:

- А) це позитивний стан акторів перед виставою
- Б) це участь у програмі тих чи інших виконавців
- В) це емоційне забарвлення кожної сцени, дії та вистави в цілому
- Г) це присутність режисера за кулісами вистави

29. Що таке сценарно-режисерська експлікація в режисурі:

- А) сценарний план проведення вистави чи свята
- Б) літературний сценарій вистави чи свята
- В) сценарій, я якому є все для початку репетиційного процесу (тексти, музична партитура, шуми, звуки, переходи, мізансцени та ін.)
- Г) роздрукована частина тексту вистави чи свята

30. Які документи треба представити в Міністерство культури України для перемоги в тендері на отримання права проведення театралізованого заходу, вистави чи свята:

- А) концепція, сценарний план, розгорнутий сценарій, монтажний лист, дозвіл на проведення свята, договір з організацією-замовником, контракти з кожним артистом (договір з організацією, де вони працюють), рекламна продукція, договір з банком на отримання грошей, довідку з податкової інспекції, листи до міліції, Мінздраву, пожежної охорони, електрослужби, кошторис свята, відомість на оплату гонорарів усім артистам та режисерсько-постановочній групі, підготовлені звіти за проведення масового заходу в податкову інспекцію, Держказначейство України та Міністерство культури України
- Б) концепція, сценарний план, розгорнутий сценарій, монтажний лист, дозвіл на проведення свята, договір з організацією-замовником, контракти з кожним артистом (договір з організацією, де вони працюють), акт виконаних робіт, рекламна продукція, договір з банком на отримання грошей, довідку з податкової інспекції, листи до міліції, Мінздраву, пожежної охорони, електрослужби, відомість на оплату гонорарів усім артистам та режисерсько-постановочній групі, підготовлені звіти за проведення масового заходу у податкову інспекцію, Держказначейство України та Міністерство культури України
- В) концепція, сценарний план, розгорнутий сценарій, монтажний лист, дозвіл на проведення свята, договір з організацією-замовником, контракти з кожним артистом (договір з організацією, де вони працюють), акт виконаних робіт, рекламна продукція, договір з банком на отримання грошей, довідку з податкової інспекції, листи до поліції, Мінздраву, пожежної охорони, електрослужби, кошторис свята, відомість на оплату гонорарів усім артистам та режисерсько-постановочній групі, підготовлені звіти за проведення масового заходу у податкову інспекцію, Держказначейство України, управління культури м. Києва та Міністерство культури України
- Г) концепція, сценарний план, розгорнутий сценарій, монтажний лист, дозвіл на проведення свята, договір з організацією-замовником, контракти з кожним артистом (договір з організацією, де вони працюють), акт виконаних робіт, рекламна продукція, договір з банком на отримання грошей, довідку з податкової інспекції, листи до міліції, Мінздраву, пожежної охорони, електрослужби, кошторис свята, відомість на оплату гонорарів усім артистам та режисерсько-постановочній групі,

підготовлені звіти за проведення масового заходу у податкову інспекцію, Держказначейство України та Міністерство культури України

31. Організація та проведення вистав чи масових свят є:

- А) складовою частиною культурно-дозвіллевої діяльності
- Б) ініціативою управління парків міста чи області
- В) відповідальністю управління культури міста чи села
- Г) умовою прийняття бюджету на наступний календарний рік

32. Що таке подія:

- А) намагання персонажів вистави чи свята вирішити конфлікт
- Б) завершений факт епізоду
- В) радісна звістка в житті людини
- Г) тренувальний процес актора

33. Які ви знаєте два шляхи вираження ідеї:

- А) пряме декларування ідеї та розтлумачення її глядачам
- Б) перемога добра над злом та покарання зла
- В) залученню глядачів у сценарій вистави та їх співучасть
- Г) пряме декларування ідеї та приховання ідеї в сюжеті вистави чи свята

34. Що таке тема постановки:

- А) репертуарна політика театру
- Б) усі народні та релігійні свята
- В) коло життєвих і природних явищ та подій і пов'язаних з ними соціальних проблем
- Г) те, що приваблює глядача

35. Що таке проблема в режисурі:

- А) проблема є основою теми і визначається одним словом «що?»
- Б) це те, що обговорюється більш за все на репетиціях
- В) це те, на що звертає увагу режисер на першій репетиції
- Г) природний конфлікт в будь-якому творчому колективі

36. Що таке предкульмінація в режисурі:

- А) фінальна частина вистави чи свята
- Б) найдовша частина композиції
- В) зайвий елемент композиції
- Г) найкоротший по часу елемент композиції, який служить для того, щоб моментально привернути увагу глядачів перед найважливішою частиною композиції – кульмінацією

37. Чим відрізняється генеральна репетиція від вистави чи свята:

- А) можливістю режисеру робити зауваження акторам
- Б) тільки відсутністю глядачів у залі
- В) розслабленим відношенням акторів на генрепетиції
- Г) можливістю робити перерви на обід

ВИМОГИ ДЛЯ ПРАКТИЧНОЇ ЧАСТИНИ

Практичні заняття повинні чергуватися з теоретичною підготовкою. Саме на практичних заняттях здобувач демонструє рівень своєї підготовки. Якщо практичне заняття не ситуативне, а заплановане навчальною програмою, то здобувачі показують підготовлені дома презентації, доповіді, есе, власні докази, факти, матеріали щодо мистецтва режисури та ін. За результатами практичної роботи викладач може зрозуміти рівень кожного здобувача не тільки по засвоєнню теоретичного матеріалу і кількості опрацьованої літератури, а і його подачу матеріалу, чітке формулювання думок та доказову базу. Практичні заняття постійно підштовхують студента на пошук, до творчої діяльності.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧА

Відповідь здобувача оцінюється на:

- **Оцінку А (90-100)** – якщо повно та глибоко, розгорнуто, правильно та обґрунтовано викладено матеріал:
  - здобувач виявляє глибокі знання усієї програми навчальної дисципліни;
  - відображає чітко знання термінів, правильно формулює відповідь, робить власні висновки та узагальнення;
  - застосовує теоретичні знання на практиці, робить власні висновки та узагальнення;
  - володіє навичками івент-аналізу масових та елітарних практик;
  - розуміє можливість сучасних наукових методів та володіє цими методами на рівні, необхідному для вирішення практичних завдань, що постають при виконанні професійних обов'язків.
- **Оцінку В (82-89)** – якщо правильно та обґрунтовано викладено матеріал:
  - здобувач виявляє знання усієї програми навчальної дисципліни;
  - відображає чітко знання термінів, правильно формулює відповідь, робить певні узагальнення;
  - але відповідь не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
  - наявні незначні неточності у виконанні практичних завдань.
- **Оцінку С (74-81)** – якщо правильно викладено матеріал:
  - відображає знання термінів, логічно формулює відповідь, але наявні незначні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їхні характеристики;
  - наявні неточності у виконанні практичних завдань.
- **Оцінку D (64-73)** – якщо відповідь здобувач є поверхневою, недостатньо аргументованою:

- є неповною, не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
- є не зовсім правильною: наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їх характеристики;
- свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
- не містить посилань на літературу;
- викладена з порушенням логіки подання матеріалу.
- містить багато граматичних, грубих стилістичних помилок та виправлень;
- **Оцінку E (60-63)** – якщо відповідь здобувача є поверхневою:
  - свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
  - викладена з порушенням логіки подання матеріалу.
- **Оцінку FX (35-59)** – якщо здобувач не відповів на поставлене питання або відповідь є неправильною:
  - не розкриває сутності питання, або ж допущено грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність відповідних знань у здобувача чи їх безсистемність та поверховість;
  - не знає основних положень навчальної дисципліни та принципів аналізу ситуацій; не вміє сформулювати власну думку та викласти її.
- **Оцінку F (1-34)** – якщо здобувач не відвідував заняття, не відпрацював їх, не проявляв бажання пізнавати навчальну дисципліну.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену/заліку, курсового проекту (роботи), практики
90–100	A	Відмінно
82–89	B	Добре
74–81	C	
64–73	D	
60–63	E	Задовільно
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Публікації науково-педагогічного працівника за темою навчальної дисципліни:

1. Матушенко В.Б. Загальна методика підготовки концертів і масових свят // Вісник НАКККиМ : наук. журнал. Київ : Міленіум, 2012. № 4. С. 98-100.
2. Матушенко В.Б. Роль громадської організації – «Клубу Київських Ведучих» в розвитку діяльності продюсера // Збірник наукових праць. Київ : НАКККиМ, 2013. С. 167-171.
3. Матушенко В.Б. Основні особливості естрадного мистецтва // Збірник наук. праць. Київ : НАКККиМ, 2016. С. 25-28.
4. Матушенко В.Б. Історія виникнення мистецтва ведучого//Збірка наук. праць. Київ : НАКККиМ, 2017. С. 123-126.
5. Матушенко В.Б. Концертний номер як провідний компонент естрадного мистецтва // Культура як основа формування української державності: історія, досвід, перспективи: збірник матеріалів II та III Міжнар. науково-прак. конф., м. Київ, 22 серпня 2017р., 21серпня 2018р. / Упор., наук. ред.: С.Садовенко; Переяслав-Хмельницький: ФОП Я.М.Домбровська, 2018. С. 227-237.
6. Матушенко В.Б. Завдання та особливості сучасного естрадного мистецтва//Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури : наук. журнал № 40. Київ : НАКККиМ, 2018. С.170–178.
7. Матушенко В.Б. Історія виникнення та джерельна база естрадного мистецтва/ Збірник наукових праць / упор. С.Садовенко. Київ : НАКККиМ. 2020. С.117-121.
8. Матушенко В.Б. Конференс та його структура// Діяльність продюсера в культурно-мистецькому просторі XXI століття: досягнення, інновації, перспективи. Збірник наукових праць/упор. С.Садовенко. Київ : НАКККиМ, 2022. С112-117.
9. Матушенко В.Б. Відмінності традиційного та сучасного сватання // Діяльність продюсера в культурно-мистецькому просторі XXI століття: досягнення, інновації, перспективи. Збірник наукових праць / Упор., наук. ред., відп. за вип. : С. Садовенко. Київ : НАКККиМ, 2022. С. 233-243.

Основна література:

10. Арто А. Театр і його двійник / пер. з англ. Р. Осадчук. Київ: Видавництво Жупанського. 2021. 280 с.
11. Бобошко Ю.М. Режисер Лесь Курбас. Київ: Мистецтво, 1987. 48 с.
12. Брехт Б. Про мистецтво театру: Збірник. Київ: Мистецтво, 1977. 514 с.
13. Брук П. Жодних секретів. Думки про акторську майстерність і театр. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. 136 с.
14. Веселовська Г. І. Сучасне театральне мистецтво : навчальний посібник. Київ : НАКККиМ, 2014. 142 с.

15. Вовкун В. В. Мистецтво режисури масових видовищ: підручник для здобувачів вищої освіти спеціальності 026 Сценічне мистецтво: друге видання з доповненнями. Київ : НАКККіМ, 2020. 364 с.
16. Гротовський Є. Театр. Ритуал. Перформер. Львів: Літопис, 1999. 186 с.
17. Гузик В.П., Кудрявцева Н.Б. Комплексний психофізичний тренінг: метод. посібник. Київ: ДАКККіМ, 2005.
18. Горбов А.С. «Режисура видовищно-театралізованих заходів» : навчальний посібник. – Фастів : «Поліфаст», 2004. 230 с.
19. Деркач С.М. Особливості режисури масових свят просто неба на сучасному етапі (80–90-ті роки): Автореф. дис. .канд. мист.: 17.00.01/Київ. Держ. ун-т культури і мистецтв. Київ, 1998. 16 с.
20. Зайцев В.П. Режисура естради та масових видовищ: підручник для вищих навчальних закладів. - Київ : Дакор, 2003. – 304 с.
21. Корнієнко Н.М. Лесь Курбас: репетиція майбутнього. Київ : Либідь, 2007. 469 с.
22. Кужельний О.П. Основи режисури театралізованих видовищ і свят. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів з Грифом МОН України. Київ : НАКККіМ, 2012. 130 с.
23. Матушенко В.Б. Режисура масово-розважальних програм : навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності «Театральне мистецтво» спеціалізації «Режисер театралізованих видовищ та шоу-програм». Київ : НАКККіМ. 2013. 60 с.
24. Матушенко В.Б. Розвиток естрадного мистецтва : підручник. Київ : НАКККіМ, 2016. 200 с.
25. Обертинська А.П., Голубцова Л.Ф. Основи режисури театралізованих масових вистав: навчальний посібник. Київ : ДАКККіМ, 2002. 87с.
26. Пацунов В.П. Станіславський у ХХ столітті: Культ? Міф? Чи реальність? Київ: Макрос, 2011. 216 с.
27. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / [Курлянд З.Н., Хмелюк Р.І., Семенова А.В. та ін.]; за ред. З.Н.Курлянд. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2005. 399 с.
28. Словник театрознавчих термінів і понять / укладачі Савченко І., Ліпницька І. Київ: Видавництво НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2021. 144 с.
29. Станіславський Костянтин Сергійович // Шевченківська енциклопедія: Т. 5: у 6 т. / Гол. ред. М. Г. Жулинський. Київ : Ін-т літератури ім. Т.Г.Шевченка, 2015. 934 с.
30. Станіславський К. Робота актора над собою. Ч. 1 та 2. Щоденник учня. Київ: Мистецтво, 1953 р. 344 с.
31. Чайковський Д.І. Шляхи розвитку режисури як професії. Київ: ДУХ І ЛІТРА. 2016. 254 с.
32. Шарварко Б.Г. Режисура театралізованого масового дійства: Навчально-методичний посібник. Київ : ДАКККіМ, 2004. 124 с.

Допоміжна література:

33. Абрамян В.Ц. Театральна педагогіка. Київ: Лібра, 2016. 224 с.
34. Алексюк А. Загальні методи навчання. Київ: Мистецтво. 2019. 266 с.
35. Барба Е. Паперове каное / пер. з англ. М.Шкарабан. Львів: Літопис, 2001. 288 с.
36. Березівська Т. Педагогічні умови ефективності семінарських занять (у вузі) // Вісник ЧДУ. Педагогічні науки. 2002. Вип. 41. С. 9 – 14.
37. Вітвицька С. Основи педагогіки вищої школи: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 384 с.
38. Грішнєва О. Розвиток вищої школи в Україні//Вища школа. 2001, № 2–3. С. 51– 61.
39. Данченко С.В. Бесіди про театр. Київ: Viva Vox, 1999. 217 с.
40. Зайцев В. П. Майстерність артиста і ведучого: навч. посібник. Київ: НАКККіМ, 2016. 234 с.
41. Зайцева І.Є. Деякі тенденції українського театрального мистецтва початку ХХІ століття. Мистецтвознавчі записки. Київ: Міленіум, 2017. № 32. С. 187 –196.
42. Зайцева І.Є. Сучасний український театр: виклики часу. Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір: Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів та магістрів. Київ: НАКККіМ, 2019. С. 79– 80.
43. Зайцева І.Є. До питання інтерпретації як складової сучасного театрального процесу /Зб. наукових праць Діяльність продюсера в культурно-мистецькому просторі ХХІ століття: творчі діалоги /Упор.,наук. ред., відп. за вип. : С.Садовенко. Київ: НАКККіМ, 2020. С.80 –84.
44. Збірник основних нормативних актів про вищу школу, наукову діяльність, підготовку та атестацію наукових кадрів. Харків, 2003. 335с.
45. Каплінський В.В. Післядія як показник ефективності навчально-виховного процесу// Наукові записки. ВДПУ ім. М.Коцюбинського. Вип. 28. Сер.: Педагогіка і психологія. Вінниця, 2009. С. 99-108.
46. Клименко В.В., Буток В.Д. Ваш вихід панове, або Акторська майстерність для початківців. Київ: Таксон, 2002. 236 с.
47. Кузьмінський А. Педагогіка вищої школи : навч. посібник. Київ:Знання,2005.486 с.
48. Нагаєв В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
49. Ортинський В. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
50. Перспективні освітні технології: науково- методичний посібник / За ред. Т.С.Сазоненко. Київ: Гопак, 2000. 560 с.
51. Погребняк Г.П. Духовний світ режисера-автора. До питання підготовки режисерських кадрів // Особливості хореографа в сучасному соціокультурному просторі: Зб. матеріалів ІІ Всеукраїнської науково-творчої конференції, Київ,19 травня 2014. Київ: НАКККіМ, 2014. С. 23-26.

43. Погребняк Г.П. Проблеми використання комунікативної методики в режисерській освіті. До питання виховання режиссера-автора // Охорона культурної спадщини: аспекти соціокультурної взаємодії: матеріали науково-практичної конференції в Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв 5 – 6 червня 2014 року. 2014року. Київ: НАКККіМ. 2014. С.240-245.
44. П'ятницька В. Основи наукових досліджень у вищій школі. Київ: Центр навч. літ-ри, 2003. 116 с.
45. Резван О. Методика викладання у вищій школі. Харків, ХНАДУ: «Міськдрук», 2012. 152 с.
46. Ушкаренко В. Організація самостійної роботи студентів / В.О.Ушкаренко, Н.Д. Смолієнко, І.В.Осадчук, Т.І.Виноградова. Херсон: Айлант, 2005. 96 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

47. Конституція України: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
48. Закон України Про вищу освіту <http://fedmet.org/analytics/zakon-ukraini-pro-vishhu-osvitu/>